

Eerste pagina
van de
Corporate
Sustainability
Reporting
Directive
(CSRD)

Lara Muller
schreef mee
aan deze
Richtlijn

16.12.2022

NL

Publicatieblad van de Europese Unie

RICHTLIJNEN

RICHTLIJN (EU) 2022/2464 VAN HET EUROPEES PARLAMENT

van 14 december 2022

tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsinformatie

(Voor de EER relevant)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de lidstaten,

Gezien het advies van het Europees Economisch Comité en het Europees Bureau voor de rechten van de mens,

Handhaving volgt de gewone wetgevingsprocedure (lees artikel 175 van het Verdrag).

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) In artikel 11 van de Verordening (EU) nr. 537/2014 wordt verwezen naar de Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële informatie van de ondernemingen van de Unie en tot wijziging van Richtlijn 2006/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 betreffende de jaarlijkse financiële informatie van de ondernemingen van de Unie. Er wordt gewezen op de behoefte van de Unie aan informatie van hoge kwaliteit, betrouwbaar en vergelijkbaar, die nodig is voor de besluitvorming van de marktdeelnemers, de effectieve werking van de financiële markten en de koppelingen van de financiële en de wereldeconomische activiteiten. Het is van belang dat de ondernemingen aan een sociaal rechtvaardige transitie naar een klimaatneutrale economie worden gelaten. De Green Deal zal bijdragen aan een economie die werkt voor de mensen, en de sociale markteconomie zal worden bevordert. De Green Deal zal bijdragen aan de toekomst en zorgt voor stabiliteit, banen, groei en duurzaamheid.

Die doelen zijn vooral belangrijk gezien de sociale uitdagingen die voortvloeien uit de klimaatverandering en de behoefte aan een duurzaam, inclusief en

**Accountants
en mkb in
paniek**

Paniek in heel Europa

Publicatieblad van de Europese Unie

L 322/21

... in kennis kunnen stellen van de dochterondernemingen of bijkantoren die aan de informatieverplichting hebben voldaan en van de ... maar waarin de dochteronderneming of het bijkantoor van de ... verklaard dat zij of het niet de benodigde informatie van de onderneming uit ... missie moet op haar website een lijst bekend maken van de ondernemingen ... verslag hebben gepubliceerd.

... duurzaamheidsgerelateerde risico's en rekening houdend met het feit dat ... op gereguleerde markten in de Unie tot de handel toegelaten ... ondernemingen met op gereguleerde markten in de Unie tot de handel ... s het ter bescherming van beleggers passend ook kleine en middelgrote ... e markten in de Unie tot de handel toegelaten effecten, met uitzondering ... verplichten informatie over duurzaamheidskwesties te verschaffen. De ... chting zal ertoe bijdragen dat financiëlemarktdeelnemers kleinere ... e markten in de Unie tot de handel toegelaten effecten in beleggingsporte- ... et feit dat zij de duurzaamheidsinformatie verschaffen die financiëlemarkt-

... nemingen met op gereguleerde markten in de Unie tot de handel ... helpen beschermen en uitbreiden, en discriminatie van die ondernemingen ... den. De invoering van de verplichting voor kleine en middelgrote ... e markten in de Unie tot de handel toegelaten effecten, met uitzondering ... ie te verschaffen over duurzaamheidskwesties, is ook nodig om ervoor te ... beschikken over de informatie die zij nodig hebben van ondernemingen ... nnen voldoen aan hun eigen informatieverplichtingen over ... dening (EU) 2019/2088. Kleine en middelgrote ondernemingen met op ... ot de handel toegelaten effecten moeten de mogelijkheid krijgen om te ... die evenredig met hun capaciteiten en middelen en relevant voor de schaal ... n. Kleine en middelgrote ondernemingen zonder op gereguleerde ... ten effecten, moeten ook de mogelijkheid hebben om vrijwillig gebruik te ... den.

... den voor kleine en middelgrote ondernemingen zouden een referentie ... ied van deze wijzigingsrichtlijn vallende ondernemingen betreffende het ... at zij redelijkerwijs zouden kunnen verlangen van kleine en middelgrote ... nten in de waardeketen van dergelijke ondernemingen zijn. Kleine en ... guleerde markten in de Unie tot de handel toegelaten effecten moeten ... voor te bereiden op de toepassing van de bepalingen die duurzaamheids- ... re omvang en beperktere middelen en rekening houdend met de moeilijke ... de COVID-19-pandemie zijn ontstaan. Daarom moeten de bepalingen

En ineens moet het, van Europa. Zo'n 50 duizend bedrijven moeten verplicht gaan rapporteren over duurzaamheid. Ook het grote mkb. Al volgend jaar, in 2024, moet het verzamelen van duurzame data beginnen, voor de eerste lichting bedrijven. Deze cijfers moeten in 2025 in het jaarverslag over 2024 gerapporteerd worden. Dat leidt tot paniek bij bedrijven én hun accountants, die nog niet klaar zijn voor deze verplichte Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). De Nederlandse juriste Lara Muller schreef mee aan deze Richtlijn, in opdracht van de Europese Commissie.

Lara Muller overziet als geen ander hoe verstrekkend de gevolgen van de Europese Richtlijn CSRD zullen zijn. Niet langer zullen duurzaamheidsverslagen kunnen dienen als marketinginstrument, nu er duidelijke eisen aan de verstrekte cijfers worden gesteld. "Dit is het einde van greenwashing", zegt ze dan ook.

"Ja, er is paniek", bevestigt Muller. "Grote onrust in het bedrijfsleven dat hiermee geconfronteerd wordt. Dat heeft verschillende redenen. Ten eerste: de reikwijdte van de CSRD is veel groter dan de rapportageverplichting die er nu ligt. Het zijn nu nog alleen grote beursgenoteerde bedrijven die moeten rapporteren over hun duurzaam beleid. Zij vallen nu nog onder de Non-Financial Reporting Directive (NFRD)."

"Wat overkomt me nu?"

Aan deze oudere Europese wetgeving uit 2015 moesten ongeveer 11 duizend bedrijven voldoen. Met de CSRD worden dat er bijna 50 duizend.

Muller: "De groep bedrijven wordt met de CSRD aanzienlijk uitgebreid, inclusief het grote mkb. Er worden dus heel veel bedrijven opeens geconfronteerd met een rapportageverplichting die ze tot nu toe echt nog nooit op de radar hebben gehad. ➤"

WIE IS LARA MULLER?

Lara Muller (1974) is directeur 'Publieke sector' bij Invest International, de investeringsmaatschappij die projecten financiert die de realisatie van de SDG's in ontwikkelingslanden dichterbij brengen - met name SDG 8 Decent Jobs en SDG 13 Climate Action. Invest International is voor 49 procent het eigendom van FMO, de Nederlandse ontwikkelingsbank en voor 51 procent van het ministerie van Financiën. Eerder was Muller vicevoorzitter van de commissie Internationaal Ondernemen bij VNO-NCW en zes jaar 'Head of Public Affairs' bij baggermaatschappij Boskalis. Zij volgde op Harvard University een strategieprogramma 'Creating Shared Value' van de beroemde managementgoeroe Michael E. Porter. Zijzelf geeft sinds tien jaar les op Nyenrode Business Universiteit en aan cursisten van het Impact Centre Erasmus, die zo al jarenlang worden voorbereid op strengere regels voor duurzaamheidsverslagen. Muller spreekt in dit interview op persoonlijke titel.

Juriste Lara Muller: "Bedrijven moeten gaan rapporteren welk percentage van hun omzet in lijn is met de duurzame criteria van de EU."

De traditionele financiële boekhouding ontwikkelde zich over een periode van vele eeuwen. Het waren de handesgilden en koopmanshuizen die in de veertiende en vijftiende eeuw begonnen om gedetailleerde boekhoudsystemen te ontwikkelen om transacties en financiële posities bij te houden.

WAT ZIJN DE 6 DOELSTELLING VAN DE 'EUROPESE TAXONOMIE'?

Deze verordening van de EU stelt zes milieudoelstellingen vast:

- + Klimaatverandering beperken
- + Aanpassing aan klimaatverandering
- + Duurzaam gebruik en de bescherming van water en maritieme hulpbronnen
- + Transitie naar een circulaire economie
- + Preventie en bestrijding van vervuiling
- + Bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen

➤ “Dus ja, een hele grote groep denkt: wat overkomt me nu? Je moet je ook voorstellen dat als jij een bedrijf bent met 250 tot 500 man, dan kun je denken dat dat groot is, maar dan heb je echt niet hele rapportageafdeling staan, zoals een Ahold of een ABN AMRO. Voor die mensen is het nieuw. Die hebben daar gewoon de mensen en de kennis niet voor, op dit moment. Die denken dus: hoe dan?”

“**Tweede is dat de CSRD** gekoppeld is aan de Europese Taxonomie. Dat is een classificatiesysteem, eigenlijk een encyclopedie. Ik ben twee jaar lang benoemd geweest als adviseur van de Europese Commissie. Er zijn 50 mensen geselecteerd, uit 7000 aanmeldingen, die een permanente plek kregen op het Platform for Sustainable Finance. Dat is een officieel adviesorgaan. Wij kregen de taak: gaan jullie nu in eerste instantie eens op 100 economische activiteiten zitten, bijvoorbeeld het aanleggen van een weg of het bouwen van een gebouw. En geef dan eens aan welke 100 van die activiteiten de meeste druk leggen op het milieu, maar ook de grootste potentie hebben om verduurzaamd te worden, de meeste impact hebben. Op welke van de door de 6 geselecteerde milieudoelstellingen hebben deze activiteiten de meeste impact? En als je die koppeling hebt gelegd, wat moet je dan veranderen, willen die activiteiten zo duurzaam mogelijk worden? Daarvan hebben we gezegd: dat gaan we dus vaststellen op een zo meetbaar objectief mogelijke manier, gebaseerd op wetenschappelijke inzichten over wat mogelijk is. En: wat in lijn is met de doelstellingen van een klimaatneutraal Europa. Daar hebben we dus met 50 man, ondersteund door 200 adviseurs, onze stinkende best voor gedaan. We hebben die activiteiten zo concreet en zo meetbaar mogelijk in echt meetbare eenheden gedefinieerd. Waar moeten deze aan voldoen, willen we kunnen zeggen: dat is nu sustainable. Die lat ligt dus best wel hoog.”

“Een duurzame definitie op activiteitsniveau”

Muller doet een voorspelling: “Wat we nu gaan zien, is dat heel veel bedrijven die met goede bedoelingen bezig zijn geweest, eigenlijk maar heel weinig richting hadden. Ze moeten zich nu afvragen: waar moet ik nou naar toe? Waar moet ik nou precies aan voldoen? Wie bepaalt voor mij wat duurzaam is? Als je 100 verschillende definities hebt, dan gaat iedereen zijn eigen ding doen. Daar maken we nu met de CSRD een eind aan. We hebben nu 1 meetlat, bepaald door een onafhankelijk platform. Daar zaten ngo's in, het bedrijfsleven, wetenschappers, mensen uit branches. Kortom: dit is een soort consensusmodel geworden: een definitie op activiteitsniveau.”

Praktisch dus, maar wel een kluit?

“Het is een enorme kluit. Het gaat om data die bedrijven nog niet allemaal hebben.”

“Dit is het einde van greenwashing”

LARA MULLER

De CSRD Richtlijn staat op de schouders van andere rapportagestandaarden. Bedrijven konden zelfs kiezen tussen verschillende 'frameworks' om te rapporteren. De oudste daaronder is de Global Reporting Initiative (GRI), maar ook is er de Sustainability Accounting Standards Board (SASB), de Climate Disclosure Standards Board (CDSB), het Carbon Disclosure Project (CDP) en Integrated Reporting (IR). Het nadeel van dit grote keuzeaanbod: de rapportage van vergelijkbare bedrijven was niet goed vergelijkbaar. De CSRD maakt de standaarden concreter en zorgt voor afbakening.

Bedrijven die al langer tijd rapporteren over hun duurzaamheidsbeleid hebben het toch makkelijker?

“Dat denk ik niet. Als ik de taxonomie vergelijk met de andere rapportagestandaarden, dan is het wel degelijk anders.”

Dus je hebt geen voorsprong, ook als je al een MVO manager hebt?

“Ja, een beetje wel. Alleen, als je ziet wat we met de taxonomie hebben gedaan, dan zie je dat we milieudoelstellingen - biodiversiteit, vervuiling, circulair, hebben gekoppeld aan financiële kerncijfers. Dat is voor het eerst dat we dat doen. Dus: bedrijven moeten gaan rapporteren welk percentage van hun omzet in lijn is met die criteria. Dat hebben ze nog nooit gedaan.”

Dat is heldere Rotterdamse taal.

“Haha, ja, ik heb tien jaar bij Boskalis gewerkt, in de buurt van Rotterdam, in Papendrecht. Dan leer je wel dat je duidelijk moet zijn. Dus ineens wordt de CFO wakker, de financiële directeur. De MVO manager komt bij hem en zegt: joh, ik moet niet alleen gaan rapporteren over CO₂, maar ook over CO₂ op omzetsniveau. En dat is precies wat we wilden. Dat het gesprek tussen de financiële kant met de duurzaamheidskant op gang komt. Vervolgens moet die MVO manager heel diep de operatie in. Dat hebben heel veel MVO managers nog niet gedaan. De rapportagestandaarden zijn tot nu toe op bedrijfsniveau, en de taxonomie kijkt naar het niveau van economische activiteiten. Vaak voert een bedrijf ook meerdere economische activiteiten uit. Een Boskalis legt windmolenparken aan, bouwt eilanden, graaft kanalen, sleept, baggert, noem maar op. Niet alle activiteiten vallen dus onder de taxonomie. En dat geldt voor veel meer bedrijven. Die doen van alles.”

“Vergelijkbare data voor financials”

Een bos aanleggen valt dus bijvoorbeeld niet onder de taxonomie, maar een weg aanleggen wel?

“Bijvoorbeeld. Maar dan hebben we het vervolgens nog wat moeilijker gemaakt door er ook financiële kerncijfers bij te halen, die iets zeggen over de bedrijfsstrategie: de CapEx ➤

De Europese Autoriteit voor effecten en markten (ESMA), de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (EIOPA) en de Europese Autoriteit voor consumentenbescherming (EDPS) zijn in overeenstemming met de duurzaamheidsrapportagestandaarden nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad⁽²⁴⁾ speelt toezichtconvergentie bij de handhaving van ondernemingsrapportage op geregelde markten in de Unie tot de handel toegelaten duurzaamheidsrapportagestandaarden toe te passen. Daarom moet de Commissie verlangen dat zij advies uitbrengen over het technische advies van de twee maanden na ontvangst van het verzoek van de Commissie aan het Europees Milieuagentschap, het Bureau van de Europese Unie voor de Europese auditorstoezichthouders (Committee of European Auditing Oversight Bodies) en de Europese Commissie om ervoor te zorgen dat de duurzame financiering raadgevingen om ervoor te zorgen dat de samenhang zijn met het beleid en het recht van de Unie ter zake. Winnen te dienen, moet zij dat doen binnen twee maanden vanaf de geraadpleegd.

(40) Ter bevordering van democratische controle, toetsing en transparantie moet het Europees Parlement raadplegen, en samen moeten zij de duurzame financiering, alsook regelgevend comité voor de duurzame werkprogramma van de EFRAG met betrekking tot de ontwikkelingen

(41) De duurzaamheidsrapportagestandaarden moeten in overeenstemming met name worden afgestemd op de vereisten inzake de Verordening (EU) 2019/2088 en moeten rekening houden met de vastgesteld in de verschillende op grond van Verordening (EU) 2020/859 op grond van Verordening (EU) 2016/1011 van het Europees Parlement van toepassing zijnde bekendmakingverplichtingen, de minimummilieubenchmarks en op de Overeenkomst van Parijs afgestemde EU-benchmarks. De EBA heeft verricht bij de uitvoering van de openbaarmakingsverplichting nr. 575/2013.

In de standaarden moet rekening worden gehouden met het milieurecht (EG) nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad⁽²⁵⁾ en de Raad⁽²⁶⁾ en de Raad⁽²⁷⁾ en, en moet rekening worden gehouden met het milieurecht (EG) nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2009 en de Beschikkingen 2001/681/EG en 2006/193/EG van de Commissie (PB L 31 van 10.1.2001) en de Beschikking 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap en tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 (blz. 32).

⁽²⁴⁾ Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 2010 tot oprichting van de Europese Autoriteit voor effecten en markten, de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen en de Europese Autoriteit voor consumentenbescherming, intrekking van Besluit 2009/77/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010).

⁽²⁵⁾ Verordening (EU) 2016/1011 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2016 tot vaststelling van milieubenchmarks voor financiële instrumenten en financiële overeenkomsten en tot wijziging van Richtlijnen 2008/48/EG en 2014/17/EU en Verordening (EU) nr. 609/2014 van de Commissie (PB L 161 van 14.6.2016).

⁽²⁶⁾ Verordening (EG) nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2009 tot oprichting van de Europese Milieuagentschap en tot wijziging van Richtlijn 2003/70/EG van de Raad van 13 oktober 2003 tot oprichting van de Europese Milieuagentschap en tot wijziging van Richtlijn 2003/70/EG van de Raad van 13 oktober 2003 (blz. 32).

⁽²⁷⁾ Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 tot vaststelling van broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap en tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 (blz. 32).

⁽²⁸⁾ Aanbeveling 2013/179/EU van de Commissie van 9 april 2013 over het gebruik van de EFRAG-standaarden voor duurzame financiering.

De verwachting is dat de rapportage van bedrijfsactiviteiten met een duurzame impact een veel snellere ontwikkelingstijd zal hebben dan de traditionele financiële boekhouding. Vroeger moest alles nog met de hand, daar waar nu handige computerprogramma's en tools ontwikkeld worden om de verplichte data te verzamelen en te rangschikken.

- (het financiële kapitaal dat geïnvesteerd wordt) en de OpEx (het operationele kapitaal dat voor bedrijfsactiviteiten nodig is). Met de CapEx bepaal je waarin je in de toekomst gaat investeren als bedrijf. Dat vonden we ook interessant om te weten, want dat zegt meer dan alleen de huidige financiële data: omzet zegt alleen iets over het verleden. Het idee is dus dat dit eindelijk data van bedrijven gaat opleveren die vergelijkbaar zijn en waar beleggers en financiële instellingen wat mee kunnen. Daar komt die vraag dus ook vandaan. Zo van: 'Jongens, jullie spreken ons wel aan op duurzaam beleggen, geef ons dan ook inderdaad de data op basis waarvan we goede beslissingen kunnen maken'. Want dat is nu rijp en rot door elkaar. Dus daarom zeg ik ook: dit is het einde van *greenwashing*. Veel bedrijven gebruiken zo'n duurzaamheidsverslag om zich even mooi te presenteren. Snap ik. Mooie foto's. Goeie verhalen. Is belangrijk. Dat is de context. Maar we hebben ook harde data nodig. Als we kapitaalmarkten (bankiers en beleggers) écht willen hervormen,

want daar moet het beginnen. We leven nu eenmaal in het kapitalisme, dan moeten ze gewoon 3000 data hebben. Daar begint het mee."

Dat levert niet alleen paniek bij de bedrijven op, maar ook bij de accountants.

"De accountants doen twee dingen. Ze adviseren bedrijven en ze hebben een tak die controleert, audits uitvoert. Nu zit er in de CSRD ook een verplichting op termijn om die gegevens, die data, te laten controleren. Dat doen heel veel bedrijven dus niet. Die denken: ik laat alleen even mijn managementverslag en mijn jaarrekening controleren, maar mijn MVO-verslag niet. Daar wilden we ook een eind aan maken. Daar gaat dus ook een controleverplichting voor komen, want dat moet ook betrouwbaar zijn. Nu kan iedereen er maar in zetten wat-ie zelf wil. Dat betekent een enorme bak werk voor accountants en controllers, die hiermee worstelen. Dit is ook nieuw voor hun."

"Big Six hebben al overleg hierover"

Maar accountants hebben zich toch al jaren kunnen voorbereiden op deze CSRD Richtlijn?

"Nee dat kon niet. Want pas een paar maanden geleden is het laatste rapport van het Platform on Sustainable Finance uitgekomen met de laatste set aan indicatoren. Ze zijn misschien al wel jaren bezig met managementsystemen voor duurzame prestaties, dat geloof ik best, om zo bedrijven te helpen de processen goed te krijgen. KPMG ook, die zijn met hele teams bezig om de bedrijven te helpen met de vraag: hoe moet je dat rapportageproces nou goed inrichten. Maar inrichten op taxonomie, dat wordt wél een grote uitdaging. Ook voor de accountantskantoren, die de nieuwste set aan gepubliceerde indicatoren ook nog maar enkele maanden kennen. En accountants zijn over het algemeen heel goed in het bekijken van eindresultaten, maar dit vraagt iets anders. Dit vraagt ook dat je heel diep in de operatie duikt, om te snappen: waar komen die data vandaan? Dit is echt wat anders dan een jaarrekening controleren. Ook daar moet het wiel dus nog worden uitgevonden. En dat is prima.

"Er is een clubje van de Big Six, de grote vier accountancies plus twee middelgrote, die hier geregeld overleg over hebben, om uniform te kunnen zijn. Maar ook bij hun is er heel veel onduidelijkheid. Er is daar natuurlijk ook sprake van personeelstekort. Dit vraagt heel veel extra tijd, want het is nieuw, je moet dieper graven, je moet anders kijken. Dat is zeker een punt, in deze tijd, waarin de regeldruk toch al fors is.

"En dan komt er nog meer aan, trouwens, de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD), voor het gemak ook wel CS Triple D genoemd. Die gaat over zorgvuldigheid en verplicht bedrijven in hun keten de risico's, mensenrechten, en het milieu concreter in kaart te gaan brengen. Dat wordt wet-

telijk afdwingbaar. Het is dus bij elkaar heel veel wet- en regelgeving die op het bedrijfsleven afkomt. Vandaar dat gevoel van: jeetje, wat veel ineens. Die regeldruk vanuit Europa is echt wel fors."

"Ook het einde van het duurzaamheidsverslag"

Is er straks nog wel een duurzaamheidsverslag eigenlijk, als de gevraagde duurzame data zo sterk gelinkt worden aan de financiële gegevens?

"Ik hoop dat duurzaamheid integraal onderdeel gaat worden van het hele bedrijf, dus ook van de financiële kolom. En dat je daarover met één verslag rapporteert. Dus ja, dit is eigenlijk ook het einde van het duurzaamheidsverslag. Het zijn geen twee verschillende dingen meer."

Kritiek vanuit Nederland op het ontbreken van een gelijk speelveld kan er nu niet meer zijn: alle bedrijven in Europa moeten de CSRD gaan toepassen. Er was in Nederland een sterke bedrijvenlobby om onder andere de boete uit het wetsvoorstel inzake het internationale MVO-beleid te halen.

"In de CSRD zit wel een boeteclausule. Op termijn gaat er een boete komen als ze zich niet laten controleren. Daar gaat op gehandhaafd worden. Waar we het dan over hebben is het IMVO-wetsvoorstel versus de CSDDD, het zusje van de CSRD, de wetgeving over de gepaste zorgvuldigheid in de keten. "Er is wel een ander verschil tussen het nationale initiatiefwetsvoorstel, van een aantal linkse partijen en wat er nu ligt in Europa. In het Nederlandse voorstel riskeer je een boete ter hoogte van 10 procent van je omzet. Dat vind ik een beetje over de top. We moeten bedrijven ook wel blijven helpen, niet straffen. Ik vind het ook lastig in het initiatiefwetsvoorstel dat daar strafrecht in zit. Ik denk dat je die kant niet op moet willen gaan. De CSDDD agendeert wél civielrechtelijke aansprakelijkheid. Dat vind ik een prima uitgangspunt. Ook dat je dit Europees regelt, want we zijn een exportland. We hebben hier bedrijven met heel veel Duitse en Franse concullega's. Dan moet je Nederlandse bedrijven niet op een achterstand gaan zetten met knetterhoge nationale eisen. Dan snijden we onszelf in de vingers. Ik zou de Nederlandse regering dan ook zeker willen adviseren: wacht dat Europese traject nou even af. Het is zo zonde, als je op deze manier voorop gaat lopen. Doe dat nou niet."

De Nederlandse paniek is er dus ook in Duitsland, Frankrijk en Italië?

"Zeker."

Websites

- + [Over de CSRD](#)
- + [Over de EU Taxonomie](#)

gedrang, waardoor niet wordt voldaan aan de behoeften van de b gestreefd wordt naar een vergelijkbaar assuranceniveau voor fi portering, ontstaat door het ontbreken van een gemeenschappelijk van duurzaamheidsrapportering het risico van verschillende opvat mate van zekerheid zou inhouden voor verschillende categorie betrekking tot toekomstgerichte en kwalitatieve informatieverschaffi

Daarom moet een progressieve aanpak worden overwogen om duurzaamheidsinformatie te verhogen, te beginnen met een auditkantoor om een oordeel te geven over de vraag of de duurzaamheidsrapportage op basis van een assuranceopdracht met een beperkte mate van zekerheid de naleving van de duurzaamheidsrapporteringsstandaarden van de CSRD wordt uitgevoerd om de uit hoofde van de duurzaamheidsrapportage te stellen, en de naleving van het vereiste om de duurzaamheidsrapportage te beoordelen of de rapportering van de onderneming voldoet aan de Verordening (EU) 2020/852. Om ervoor te zorgen dat onder een zekerheid hetzelfde wordt verstaan, en dat zij dezelfde verwachtingen van het auditkantoor worden verplicht een oordeel te geven op basis van een zekerheid over de naleving van de vereisten van de CSRD, wordt de CSRD uiterlijk op 1 oktober 2028 door middel van gedelegeerde handelingen met een redelijke mate van zekerheid met betrekking tot de naleving van de CSRD om te bepalen of assurance met een redelijke mate van zekerheid voldoende is.

De geleidelijke overgang van assurance met een beperkte mate van zekerheid zou ook de geleidelijke ontwikkeling van de assurance met een beperkte mate van zekerheid mogelijk maken. Tevens zou de rapporterende ondernemingen geleidelijk doen toenemen, zodat de zekerheid duurder is dan assurance met een beperkte mate van zekerheid. De verplichtingen voor duurzaamheidsrapportage moeten, indien assuranceoordeel over hun duurzaamheidsrapportage op basis van assurance met een beperkte mate van zekerheid, en in dergelijke gevallen moeten zij worden geacht te voldoen aan de CSRD op basis van een assurance met een beperkte mate van zekerheid te voldoen aan de CSRD met een redelijke mate van zekerheid over toekomstgerichte informatie opgesteld volgens de geldende standaarden.

- (61) Wettelijke auditors of auditkantoren controleren reeds de financiële gegevens van duurzaamheidsrapportering door de wettelijke auditors of accountants te controleren op de consistentie van, financiële en duurzaamheidsinformatie helpen de gebruikers van duurzaamheidsinformatie. Er bestaat echter een risico dat de onafhankelijkheid van auditors in gevaar zou kunnen komen indien de CSRD voor assurance van duurzaamheidsrapportering zou kunnen leiden tot een geleidelijke overgang van assurance met een beperkte mate van zekerheid naar assurance met een redelijke mate van zekerheid.

Gezien de cruciale rol die wettelijke auditors spelen bij het geven van een oordeel over de betrouwbaarheid van duurzame informatie, heeft de CSRD zal nemen om de kwaliteit van de controles verder te verbeteren en tot stand te brengen, wat de voorwaarden zijn waaraan moet worden voldaan om deze wijzigingsrichtlijn. Bovendien is het wenselijk ondernemingen en verleners van assurediensten voor de assurance van duurzaamheidsrapportering worden toegestaan onafhankelijke verleners van assurediensten te worden van het Europees Parlement en de Raad⁽³⁴⁾ te accrediteren voor de CSRD.

⁽³⁴⁾ Verordening (EG) nr. 765/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juli 2008 tot instelling van een systeem van certificering van de competentie van de verleners van diensten van de Raad van Verordening (EEG) nr. 339/93 (PB L 218 van 13.8.2008, blz. 1).

Nieuw notenschrift nodig

Publicatieblad van de Europese Unie

16.12.2022

betreffende de verkoop van goederen en de verlening van diensten, na aftrek van de toegevoegde waarde en andere rechtstreeks met de omzet verbonden belastingen (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

van 19 december 1991 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

van 19 december 1991 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 374 van 31.12.1991, blz. 7);

van 8 december 1986 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening (PB L 372 van 31.12.1986, blz. 1);

Een belangrijk onderdeel van de nieuwe Europese taxonomie is de transitie naar een circulaire economie. Maar hoe kunnen bedrijven daar vergelijkbare data voor gaan leveren? “Er moet een heel nieuw muziekschrift worden ontworpen”, stelt Diane Zandee: “De huidige boekhoudregels zijn daarvoor niet geschikt.” Zij promoveerde in mei op het onderwerp ‘Business decision-making in linear-circular economy transitions’.

In haar proefschrift haalt Zandee (1977) een uitspraak van dirigent Leonard Bernstein aan. “To achieve great things, two things are needed; a plan, and not quite enough time.”

Deze uitspraak is op dit moment bijna profetisch, nu bedrijven en accountants niet weten hoe snel ze de kennis en de mensen bij elkaar moeten zoeken om aan de nieuwe Europese boekhoudregels te kunnen voldoen. Zandee somt op: “Over hun klimaatinspanningen, beleid op het gebied van biodiversiteit, circulaire economie, over de grondstoffenkant. Maar ook de sociale kant, de verdeling tussen man en vrouw; wat is het hoogste salarisniveau in de organisatie, wat is het laagste? Hoe verhoud je je tot je leveranciers, ook in andere landen?”

Vooraf het rapporteren over circulariteit doet pijn, weet Zandee. Dat onderwerp wordt in Nederland net zo vaak besproken als ver vooruitgeschoven. De wrange grap, gehoord op de conferentie ‘Resource Wende’ van Wouter van Dieren: ‘Praten over circulariteit is een circulaire bezigheid geworden: we draaien steeds in dezelfde rondjes en komen niet vooruit’.

Zandee: “En daar zitten we dan, zonder een nieuwe partituur waarmee het orkest kan spelen en waarmee de dirigent de maat kan aangeven. Accountants hebben een informatiesysteem nodig, dat kan resulteren in een boekhouding op basis waarvan je de resultaten van bedrijven met elkaar kunt vergelijken, ook op internationaal niveau. Grote internationale beursgenoteerde bedrijven als Philips hebben hier al jarenlang over nagedacht. Zij hebben het wetgevingskader zien verschuiven en hebben genoeg capaciteit om de benodigde data te verzamelen. Maar het grote mkb hoefde dit voorheen niet. Die zien nu iets

Diane Zandee bij de verdediging van haar proefschrift: “Voor de circulaire economie zijn nieuwe accounting regels nodig.”

op zich afkomen en hebben geen idee hoe ze het moeten aanpakken. Wat betekent dit voor hun organisatie? Of ze zien het al wel en realiseren zich nu pas dat het een grote klus is. Meestal waarschuwen hun accountants vooraf wat eraan zit te komen, maar die zitten nu met hetzelfde probleem: waar halen wij deskundige medewerkers vandaan die weten hoe je een organisatie op strategisch niveau duurzaam moet inrichten, om zo je toekomstige koers te kunnen bepalen? De accountants zelf zijn

ook in paniek. Ze zijn hard op zoek naar opleidingen om daar de kennis en mensen op te halen.”

“Er ligt nu een belangrijke rapportage-verantwoordelijkheid om de keten inzichtelijk te maken. Vanuit de circulaire economie, waar mijn expertise ligt, is dat ook logisch. Alleen vanuit de keten kun je grondstoffenstromen sluiten. Zo kun je je businesscase anders inrichten. Dan moet je aan de voorkant gaan nadenken over een ander ontwerp van je producten, zodat

Zandee kreeg haar bul uitgereikt door haar supervisor, hoogleraar duurzaam ondernemen André Nijhof. Ze werd bijgestaan door 'paronymf' Marleen Janssen Groesbeek.

► je deze aan de achterkant makkelijk kunt repareren, recyclen of zo maken dat de grondstoffen weer herbruikt kunnen worden. Op deze manier optimaliseer je de waarde van die producten. Dat kun je niet alleen als bedrijf, als organisatie of gebruiker. Daar heb je de hele keten voor nodig. Dat hogere doel, die materiaalkant, bereik je dus alleen door je partners mee te nemen.”

In de panieksituatie van nu duiken plotseling zelfbenoemde duurzaamheidsdeskundigen op, die aanbieden te willen helpen. Consultancies draaien overuren. Organisaties die bijspijkerkursussen aanbieden zitten heel snel vol. Ook Nyenrode Business Universiteit zelf, waar Zandee werkt en eind mei promoveerde, helpt mee om aan de dringende vraag aan kennis te voldoen.

Zandee: “Vanaf september nemen we de CSRD gedetailleerd mee in de zestien colleges over duurzaamheid voor de registercontrollers. Maar het gaat niet alleen over rapporteren. Ik wil juist dieper ingaan op de vraag: hoe verhoudt zich die CSRD ten opzichte van wat we als maatschappij met elkaar willen bereiken, hoe we de aarde op dit moment uitputten en hoe de sociale

kant daar een rol in kan spelen? We gaan het hele landschap verkennen, zodat je vervolgens in je eigen organisatie de vertaling kan maken. Welke keuzes maak je? Hoe doe je dat? Hoe stel je een stakeholdermatrix op? Wie zijn dan die stakeholders die belangrijk zijn? Zo kun je toewerken naar die CSRD. En als je dat intern op orde hebt en daarover rapporteert, is het voor die accountant appeltje-eitje. In die zin is de CSRD een richtlijn zoals al die anderen: gewoon een weergave van wat er in een organisatie gebeurt. Een *inner framework* weergeven zodat dit voor de buitenwereld vergelijkbaar en begrijpelijk wordt. Over een paar jaar is het gemeengoed.”

Kan jouw proefschrift bedrijven ook helpen?

“Het is natuurlijk een academische tekst en wat minder toegankelijk. Het leest niet als Jip en Janneke. Maar ik zet wel een methode op, met stappen die genomen moeten worden. En welke rol verschillende partijen in dit proces spelen. Het is naar analogie met de muziek. We proberen met elkaar mooie muziek te gaan maken en zo de wereld te behouden. Muziek raakt mensen, de taal van muziek is universeel. Mijn proefschrift over

“Dezelfde muziek spelen als je ketenpartners is wel handig”

DIANE ZANDEE

de circulaire economie is een bijdrage om te komen tot een nieuw muziekschrift dat voor de hele wereld gelijk is, zodat we samen kunnen spelen.”

Het is inderdaad handig dat iedereen in een orkest dezelfde noten kan lezen.

“En dat de musici een beetje naar elkaar luisteren en hetzelfde tempo aanhouden. Die elementen kun je ook op deze transitie plakken. In hetzelfde tempo werken als je ketenpartners is wel handig, zeker als je naar een circulair design toewerkt en met andere materialen wilt gaan werken.”

Als speler in je orkest noem je ook de overheid, die voor een wettelijk kader zorgt: de 'governmental context'. Laten we zeggen dat regeringen op de pauken slaan. Het probleem in Nederland is dan wel dat het ministerie van Financiën helemaal niet op de trom slaat om de circulaire economie op tempo te krijgen. Het blijft oververdovend stil op dat departement, waardoor ernstige financiële barrières voor de circulaire economie niet worden opgeruimd.

“De overheid heeft de rol om die verandering te maken en de eigen besluitvorming om te buigen. En ja, er is op Financiën een belang om vast te houden aan het huidige systeem. De belastingen zijn nu voor een groot deel gebaseerd op arbeid. Grondstoffen zijn eigenlijk te goedkoop, dat durf ik wel te beweren. Dat belemmert om die circulaire economie financieel interessant te maken voor organisatie. Die omslag moet er wel komen. Maar er zijn rapporten geschreven die stellen dat het mogelijk is. En hoe. En ja, dan zijn er ook organisaties die daartegen zijn. In ons poldermodel is het dan heel lastig ineens een grote stap te maken. Maar dat is wel nodig, om te kunnen versnellen.”

Welke grote slagen zouden onze paukenisten van het ministerie van Financiën dan moeten maken?

“Grondstoffen duurder maken. Dat zie je nu toch al gebeuren, dat prijzen stijgen vanwege duurder materialen. Ons huidige economische model komt daardoor onder druk te staan, omdat bedrijven blijven vasthouden aan korte termijnresultaten. En dat kan niet. Dan komt de rekening te liggen bij de zwaksten in de schakel, die nog even hoge sociale belastingen moeten betalen. Het doet gewoon fysiek pijn, die hogere prijzen voor de boodschappen. Je ziet de armoede in Nederland nu dus al toenemen. Om dat te balanceren is echt een overheid nodig die zegt: wij kunnen niet tegelijkertijd energie-bijstandsmaatregelen nemen terwijl de energiemaatschappijen eindeloos hoge winsten maken. Ergens moet het geld toch vandaan komen. Daar moet ingegrepen worden. De overheid is nu nog helemaal geprogrammeerd op die financiële driver, zonder daar de component van de transitie aan toe te voegen. Blijven we het gewoon op de oude manier doen, dan komt die transitie er niet.”

Website

► **+ Over proefschrift Diane Zandee**

16.12.2022

NL

Publicatieblad van de Europese

Ondernemingen vermelden welke in de consolidatie opgenomen of geconsolideerde duurzaamheidsrapportering op grond van artikel 19

5. Moederondernemingen rapporteren de in de leden 1, 2 en 3 van de in artikel 29 ter vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaard

6. Het management van de moederonderneming informeert de wettelijke vertegenwoordiger van de moederonderneming op het niveau en bespreekt met hen de relevante informatie en de manier waarop deze wordt verzameld, gecontroleerd, geïntegreerd, geverifieerd en geverifieerd. Het standpunt van de werknemersvertegenwoordiging wordt betrokken bestuurs-, leidinggevende of toezichhoudende organen.

7. Een moederonderneming die aan de in de leden 1 tot en met 5 van dit artikel vastgestelde vereisten van artikel 19, lid 1, derde alinea, en artikel 19

8. Op voorwaarde dat aan de in de tweede alinea van dit artikel bedoelde moederonderneming die tevens een dochteronderneming is, vrijgesteld artikel bepaalde verplichtingen (de “vrijgestelde moederonderneming”) die in de in de eerste alinea van dit artikel bedoelde dochterondernemingen opgenomen zijn in het overeenkomstig artikel 19, lid 1, derde alinea, bedoelde bestuursverslag van een andere onderneming. Een moederonderneming die in een derde land gevestigde moederonderneming wordt eveneens vrijgesteld van de in de eerste alinea van dit artikel bedoelde verplichtingen indien een dergelijke onderneming en de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van die in een derde land gevestigde moederonderneming is uitgevoerd overeenkomstig de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is uitgevoerd overeenkomstig de geconsolideerde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden of op een wijze die gelijkwaardig is aan de geconsolideerde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden, zoals bepaald overeenkomstig een op grond van artikel 2004/109/EG vastgestelde uitvoeringshandeling inzake de gelijkwaardigheid van duurzaamheidsrapporteringsstandaarden.

Aan de bij alinea 1 verleende vrijstelling zijn de volgende voorwaarden

a) het bestuursverslag van de vrijgestelde moederonderneming bevat

i) de naam en zetel van de moederonderneming die op grond van artikel 19, lid 1, derde alinea, van Richtlijn 2004/109/EG vastgestelde uitvoeringshandeling is vrijgesteld van de geconsolideerde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden;

ii) de weblinks naar het geconsolideerde bestuursverslag van de moederonderneming die op grond van artikel 19, lid 1, derde alinea van dit lid, en naar het in artikel 34, lid 1, tweede alinea van dit lid, bedoelde assuranceoordeel of het in punt b) van deze alinea bedoelde assuranceoordeel;

iii) de mededeling dat de moederonderneming is vrijgesteld van de in de eerste alinea van dit lid bedoelde verplichtingen;

b) indien de moederonderneming in een derde land is gevestigd, wordt de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering en het assuranceoordeel dat is uitgebracht door één of

Paniek raakt ook hoger onderwijs

Publicatieblad van de Europese Unie

16.12.2022

...sis van een assuranceopdracht met een beperkte mate van zekerheid een toestemming van de duurzaamheidsrapportering met de vereisten van deze rapportering van de duurzaamheidsrapportering met de op grond van de vastgestelde duurzaamheidsrapporteringstandaarden, het door de proces om de op grond van die duurzaamheidsrapporteringstandaarden vast te stellen, en de naleving van het vereiste om de duurzaamheidsrapportering omstig artikel 29 quinquies, en over de naleving van de in artikel 8 van bepaalde rapporteringsvereisten;”;

...en andere wettelijke auditor of een ander auditkantoor dan de auditor die van de jaarlijkse financiële overzichten verricht, het in lid 1, tweede alinea, ...”;

...een onafhankelijke op hun grondgebied gevestigde verlener van assurance- (punt a bis), bedoelde oordeel uitbrengt mits een dergelijke onafhankelijke betreft de assurance van duurzaamheidsrapportering zoals gedefinieerd in 3/EG van het Europees Parlement en de Raad (*) voldoet aan vereisten die die richtlijn, met name de vereisten inzake:

...borgen dat onafhankelijke verlener van assurediensten de nodige gebied van duurzaamheidsrapportering en de assurance van duurzaamheids-

...objectiviteit, vertrouwelijkheid en beroepsgeheim;

...len van de onafhankelijke verlener van assurediensten, met name wat oordeel en het bijhouden van cliëntdossiers en -bestanden; alsook

...en onafhankelijke verlener van assurediensten het in lid 1, tweede alinea, dat oordeel wordt opgesteld overeenkomstig de artikelen 26 bis, 27 bis en dat het auditcomité of een specifiek comité in voorkomend geval de te verlener van assurediensten beoordeelt en monitort overeenkomstig 006/43/EG.

De paniek over de achterstand in kennis bij mkb-bedrijven en hun accountants over de Europese regels voor het integreren van duurzaamheidsinformatie in het reguliere jaarverslag is ook te voelen in het hoger onderwijs. Dat merken studenten die door hun Finance&Control- of accountancy-opleiding al bezig zijn geweest met duurzaamheidsinformatie maar al te goed. Ze worden nu al gevraagd om via een werk- of afstudeerstage mee te helpen bij het ontwikkelen van blauwdrukken voor sectoren of individuele klanten.

Het probleem waar de studenten tegenaan lopen, is dat de kennis van de EU Taxonomie en de rapportage-eisen van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) bij de middelgrote en kleinere accountantskantoren zelf slecht ontwikkeld is, op een enkele uitzondering na.

De studenten zijn daardoor op dit moment meer bezig de achterstallige kennis bij de kantoren aan te vullen dan dat ze daar leren hoe een duurzame audit te doen. En omdat ze zelf ook nog steeds aan het leren zijn wat de European Sustainability Reporting Standards (ESRS) inhouden, wordt er een groot beroep gedaan op de hoogleraren en lectoren die onderzoek doen naar Integrated Reporting en duurzaamheidsindicatoren. Zij begeleiden de studenten samen met de financiële en accountancy-docenten die hun vak hebben bijgehouden.

“Hoe een onderneming haar bestaansrecht kan aantonen”

“Gelukkig hebben we in Nederland een behoorlijk aantal specialisten in het hoger onderwijs die het meten, boekhouden en rapporteren van niet-financiële informatie als kennisgebied hebben”, stelt Marleen Janssen Groesbeek. Zij is lector Sustainable Finance and Accounting bij Avans Hogeschool. “Bij Avans Hogeschool houden we ons al sinds 2015 bezig met kennisontwikkeling over de integratie van duurzaamheidsinformatie met financiële informatie. We doen praktijkgericht onderzoek naar de manier waarop ondernemingen en andere organisaties beter kunnen laten zien wat ze doen en of ze die dingen goed doen. Voor ons staat duurzaamheid voor toekomstbestendigheid. Het goed organiseren van een duurzame boekhouding, managementinformatiesysteem en rapportage is daarbij essentieel.”

Avans is niet de enige hbo-instelling die in Nederland studenten klaarstoomt voor de Europese toekomst. Janssen Groesbeek: “Net zoals de Haagse Hogeschool, de Hanze Hogeschool, de Hogeschool Arnhem Nijmegen en Hogeschool Zuid werken

“Onze stagiaires moeten accountants nu al helpen”

MARLEEN JANSSEN GROESBEEK

wij met het meervoudige waardecreatiemodel, ook wel het zes-kapitalenmodel genoemd. De kern is een input-outputmodel voor de financiële waarde, materiële waarde, intellectuele waarde, menselijke waarde, sociaal-relationale waarde en tenslotte natuurlijke waarde. Daaraan gekoppeld leren studenten hoe ze maatschappelijke impact kunnen laten zien. Essentieel daarbij is dat de onderneming ook kan aantonen wat haar bestaansrecht is. Heeft het bedrijf wel recht van ondernemen in deze veranderende wereld? Wat is haar doel en past dat doel bij die duurzame wereld die we willen bereiken? Dat is ook de vraag waar de studenten van de financiële en accountancy-opleidingen mee moeten beginnen.”

Het model is ontwikkeld door vertegenwoordigers van de grote accountantskantoren en vermogensbeheerders, toen nog verenigd in de International Integrated Reporting Council (IIRC). Intussen is de IIRC samengegaan met de organisatie achter de Amerikaanse duurzaamheidsstandaarden, SASB. Wereldwijd zien we nu, zo blijkt uit onderzoek van KPMG, dat de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI), de regels van de Taskforce for Climate-related Financial Disclosures (TCFD) en SASB het meest gebruikt worden. Maar ook de Sustainable Development Goals (SDG) worden gebruikt voor het laten zien van de maatschappelijke impact.

“CSRD maakt studie Accountancy weer interessant”

Toen het lectoraat Sustainable Finance & Accounting in 2015 samen met de Academie Financieel Management van Avans Hogeschool de eerste afstudeeratiers organiseerde over integrated sustainability reporting, stond niet iedereen te springen om mee te doen. Net als hun commerciële vakgenoten vonden de docenten Finance&Control en Accountancy ‘die duurzaamheid’ en de manieren om duurzaamheidsprestaties in de boekhouding te zetten en te rapporteren een hype. De aandacht daarvoor zou vanzelf verdwijnen.

Janssen Groesbeek zag deze houding veranderen: “Toch kwam daar langzaam een kentering in. Niet alleen omdat de opleidingen en academies van hogerhand gedwongen werden meer aan duurzaamheid te doen. Het schip keerde ook omdat meer bedrijven – in hogeschooltermen ‘het werkveld’ – er aandacht voor gingen vragen. Allemaal mondjesmaat maar wel op zo’n manier dat bij Avans Integrated Reporting onderdeel is geworden van het curriculum van Finance & Control en Accountancy. Nu nog is het wachten op de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding om de laatste ontwikkelingen, zoals

“Artikel 12

Combinatie van praktijkopleiding en theoretische opleiding

1. De lidstaten kunnen bepalen dat de periodes waarin een theoretische bedoelde vakgebieden werd gevolgd, bij het in artikel 11 genoemd opgeteld, mits die opleiding met goed gevolg is afgerond met een doelen minste één jaar duren en mag voor maximaal vier jaar in mindere beroepswerkzaamheden.

2. De duur van de beroepswerkzaamheden en de praktijkopleiding bij artikel 10, lid 1, eerste alinea, voorgeschreven theoretische oplei-

8) Aan artikel 14, lid 2, wordt de volgende alinea toegevoegd:

“Teneinde voor de wettelijke auditor ook te worden toegelaten tot het rapportering, wordt de in de eerste alinea bedoelde proeve van voldoende kennis heeft van de wet- en regelgeving van de lidstaat van assurance van duurzaamheidsrapportering.”.

de audit van de Europese Sustainability Reporting Standaarden, te verwerken in het officiële accountantsexamen.”

De moderne accountant moet in zijn controlepraktijk vooral oog hebben voor het onderkennen van de bedrijfsrisico's. Er zijn er veel bijgekomen. Toekomstbestendigheid van een bedrijf zit 'm niet meer alleen in de solvabiliteit en liquiditeit, maar ook in het aanpassen aan de vele transities voor een duurzame economie. En niet te vergeten de effecten van klimaatverandering op de bedrijfsvoering, een centraal punt in de CSRD.

Volgens Janssen Groesbeek maken deze veranderingen de studie een stuk interessanter. “De paniek bij accountantskantoren zit niet alleen in het gebrek aan kennis en te lang negeren van duurzaamheid als materieel thema. Het aantal studenten en afstudeerders in deze vakgebieden neemt ook af. Financiële en accountantsopleidingen hebben veel van hun aantrekkelijkheid verloren. Alleen maar kijken naar de financiële prestaties van een bedrijf zonder dat je je echt mag verdiepen in het bestaansrecht en de manier waarop een bedrijf winst maakt gaat op den duur vervelen. Zelfs als de opleidingen deze studie voor de studenten veel aantrekkelijker maken door ze meer te betrekken in de dagelijkse praktijk van het ondernemen. Of door ze aan de slag te laten gaan als bevoegde ondernemer voor een betere wereld. Daarvoor loopt het werkveld, de mkb-accountants en de middelgrote bedrijven, nog te veel achter de duurzame feiten aan.”

Haar conclusie: “Het is daarom fijn voor de voorlopers in het bedrijfsleven en onderwijs dat de Green Deal van Eurocommissaris Frans Timmermans heeft geleid tot de CSRD en ook strengere duurzame regels voor banken en beleggers voorschrijft. De financials van de toekomst hebben ze nodig om hun werk goed te kunnen doen. Het gaat tenslotte niet om de rapportage, maar dat we ondernemingen kunnen aanspreken op wat ze beloven.”

Website

+ Meer over Marleen Janssen Groesbeek en Avans

